



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor  
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum  
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,  
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino**

**Lugduni, M. DC. LXXX.**

18. Vltima sententia quæ asserit, quod materia, & forma consecrationis  
Epicopalis sit manuum impositio, & verba, Accipe Spiritum sanctum, magis  
probatur, & firmatur. Ex. p. 12. tr. 1. r. 18.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

gratias, tanquam ministris illius gradus Episcopalis imponentibus manus supra caput ordinandi, satis denotant tres illos ordinandum accipere in suum consortium ad gradum Episcopalem. Quamvis autem eadem etiam verba proferat Episcopus ordinans Diaconum, non denotatur gradus Diaconi, nec sunt forma ordinationis illius (vt Vasquez idem putat) Episcopus enim qui est minister Diaconatus non tantum illius, sed etiam Presbyteratus, & Subdiaconatus, & aliorum inferiorum Ordinum minister est, ac proinde impositione manuum non potius denotatur, quod admittat ordinandum in suum consortium ad aliorum Ordinum gradus, quam ad gradum Diaconi.

RESOL. XVII.

Judicium de supradictis sententiis. Ex part. 12. tract. 1. Refol. 17.

§.1. Vidisti amice Lector varias Doctorum sententias circa materiam consecrationis Episcopalis; Ego breuiter exponam quid sentio. Sententiam Iamberti quoad vltimam partem non approbo: nimis enim multiplicarentur substantialia consecrationis, licet probabilem putet Pillucius in 1. tract. 9. num. 4. Sententiam Fornarij sicut & Iamberti, Syluij, Mercerij de necessitate vntionis *Chrismatica puto probabilem, quia in forma vntionis capitis expressè dicitur, Vngatur, & consecretur caput tuum caelesti benedictione in Ordine Episcopali.* Sed hoc non placet Dicastillo, vbi supra, quia illius titus vntionis capitis in Concilio Carthaginensi I V. & apud Dionysium nulla fit mentio.

2. Dies hæc cæremonia vntionis est aptissima cum suis verbis ad significandum practicè gratiam, & potestatem Episcopalem; & olim Reges, & Pontifices in populo Dei fiebant vntionem; ergo etiam Episcopi modo. Nego consequentiam; quia id etiam videmus in multis cæremoniis Baptismi, Presbyteratus, &c. quæ solummodo sunt sacramentalia, non Sacramenta, neque partes Sacramenti essentialia.

3. Dices secundo; Ille qui fit Episcopus antequam recipiat vntionem illam Chrismatis in capite, & in manibus, non vocatur Episcopus, neque consecratus, sed tantum electus in Episcopum; statim verò, ac est perunctus Chrismate, vocatur Episcopus in Pontificali Romano: ergo signum est vntionem Chrismatis ingredi essentialiter consecrationem Episcopi; Nego consequentiam, quia Pontificale cautè non appellat Episcopum, & consecratum illum, donec recipiat vntionem ipsam Chrismatis; quia cum hæc sit opinio aliquorum, non vult loqui cum aliquo periculo fallitatis, sed hanc sententiam his non obstantibus puto, vt dixi, esse probabilem, vt etiam putat Tannerus, & Dicastillus; & quidem habet in sui defensionem doctissimos Authores. Et Gerunda de Episcopatu lib. 8. disp. 9. cap. 2. num. 11. Licet nostam sententiam in sequenti resolutione amplectendam teneat; tamen in fine sic ait; Itaque sine hac, quam modo declarauimus sententiam, sine alteram asse. entem materiam huius Sacramenti remoram esse Chrismata; proximam verò esse vntionem in capite, formam verò esse verba nempe, vngatur, & consecretur caput tuum caelesti benedictione in Ordine Pontificali: In nomine Patris & Filij, &c. poterit ad libitum quis problematice, ac probabiliter amplecti. Iga ille. Sententiam verò de traditione libri Euangeliorum Episcopo probabilem esse puto cum Hallier de sacris Electionibus. Sed quid dicendum de sententia Dicastilli? existimo illam

probabilissimam esse, quam tuerit etiam Tannerus tom. 4. disp. 7. quest. 2. dub. 1. num. 84. & Turrianus lib. 2. Epist. Pontific. cap. 21. cum alijs. Et probatur primò ex Concilio Carthaginensi IV. cap. 2. vbi dicitur: *Episcopus cum ordinatur, duo Episcopi, ponant, & teneant Euangeliorum codicem super caput, & ceruicem eius, & uno super eum fundente benedictionem, reliqui omnes Episcopi, qui adsunt, manibus suis caput eius tangant,* consonat Dionysius c. 5. Hierarch. Eccles. cum ait; *Pontifex qui ad consecrationem Pontificalem adducitur, utroque genu flexo ante Altare, supra caput habeat Euangelia à Deo tradita, manumque Pontificis; atque hoc modo ab eo Pontifice, qui eum consecrat, sanctissimis Precibus, appellationibusque consecratur.* Et in contemplatione: *Pontifex precipuam habet sanctissimam diuinorum librorum super caput admonitionem.*

4. Idem colligitur ex Scriptura 1. Timoth. 4. vers. 14. *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterij,* id est Presbyterorum; seu Episcoporum: ordinatur enim Episcopus ab alijs tribus Episcopis, qui ordinando manus imponunt, vt docent Chrylostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, & alij ibidem. Ratio est, quia per eum ritum simul cum adiuncta verborum formula, optimè significatur effectus Sacramenti, nimirum plenitudo gratiæ ordinato data, simulque illapsus Spiritus sancti, eiusque directio, & protectio; & denique ordinatum velut victimam quandam Deo offerri, & consecrari, vt pluribus exponit Dionysius de Eccles. Hierarch. cap. 5. par. 3. Nec initio Ecclesiæ defuit Scriptura, quæ breuem Euangelij summam complecteretur, vt etiam de Diacono dictum.

5. Neque obstat, quod in Pontificali ordinandus Episcopus post vntionem primum vocatur Consecratus, antea verò solum Electus; id enim ad Scriptorem rubricæ, & modum loquendi pertinet plus non significat, quam ante eam vntionem nondum esse plene consecratum. Sicut etiam Innocentius III. *cum venisset,* &c. sacra vntione significat quidem Episcopum inungi Chrismate in capite, & manibus; non tamen asserit id essentialia esse.

Vnde non est audiendus Bernal, & Vasquez, qui sententiam Dicastilli impugnant, sed contra Vasquez insurgit Iambert, & ad eius argumenta respondet.

RESOL. XVIII.

Vltima sententia, quæ asserit, quod materia, & forma consecrationis Episcopalis sit manuum impositio, & verba, Accipe Spiritum sanctum, magis probatur, & firmatur. Ex p. 12. tr. 1. Ref. 18.

§.1. Verum ego omiffis supradictis sententiis, vltimæ sententiæ adhareo; Affero igitur materiam ordinationis Episcopalis solum esse impositionem manuum: consequenter autem forma erit, illa verba; *Accipe Spiritum sanctum,* & ita tunc infunderetur gratia, & character imprimetur. Probatur, quia ex nullo capite possumus colligere vntionem, appositionem libri Euangeliorum, aut alias cæremonias pertinere ad essentialiam huius ordinationis: Impositionis verò manuum esse essentialiam multa persuadunt. Primùm, testimonia Scripturæ in qua huius solum ritus fit mentio, cum agitur de ordinatione Episcopi, 2. ad Timoth. 1. *Admoneo te, vt resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem manuum mearum.* Secundum, Canones Conciliorum; Antiochenum enim can. 10. pro eodem, videtur reputare aliquem esse consecratum Episcopum, & percepisse impositionem manuum

num Episcoporum. Et can. 17. multo clarius. Si quis Episcopus per manuum impositionem Episcopatum acceperit, &c.

2. Nec dicas impositionem manuum collato demonstrari quidem textu D. Pauli, verum ex eis non deduci illam esse essentialem: Nam, vt recte ratiocinatur Bellarminus lib. 1. de Sacram. Ordinis cap. 9. licet ita Scripturas exponere, eadem sane facilitate poterimus materiam negare omnium aliorum Sacramentorum, ac dicere aquam non esse de essentia Baptismi, nec vinum in Eucharistia; neque in extrema Vnctione Oleum, quo quid absurdius dici potest? Deinde gratia promissa non est facta accidentalibus ceremoniis, sed essentialibus. Demum cum Scriptura non soleat in aliis Sacramentis, nisi essentialia ritus, & ceremonias tradere, quis adeo habes erit, vt sibi persuadeat in Ordinis Sacramento accidentalem semper iudicari ceremoniam; omnia essentialia? Et ita nostram sententiam præter Doctores adductos tenet Granado in 3. part. controu. 9. tract. 1. dist. 3. §. 1. num. 3. Franciscus Lugo de Sacram. theoremat. 9. num. 4. Baurinus in Theolog. Moral. tom. 1. tract. 8. q. 1. Gerunda de Episcop. lib. 8. disp. 9. cap. 2. num. 8. Cornel. à Lapide in Epist. 1. ad Timoth. cap. 4. num. 38. Leander de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 3. q. 1. Huttadius de Sacram. Ordinis difficult. 10. Sanchez in O. use tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 6. Palaus tom. 4. tract. 27. punct. 4. num. 1. Caspensis in Curs. Theolog. tom. 2. tract. 27. dist. 1. sed. 2. num. 51. Doctus & amicissimus Escobar, in Theolog. Moral. tract. 7. ex v. n. 8. cap. 1. num. 7. Opatovius de Sacram. v. de Ordine, disp. 1. q. 4. num. 68. Emanuel Sà, verb. Ordo, num. 7. Auerla de Sacram. Ordinis q. 2. sect. 9. & alij penes ipsos.

## RESOL. XIX.

An in opinione assentium porrectionem libri Evangeliorum, & Baculi Pastoralis esse materiam partialem Consecrationis, si Episcopus dicta instrumenta non tangere, eius Consecratio esse invalida?  
Ex quo sequitur, an contactus physicus instrumentorum Sacramenti Ordinis sit de necessitate Sacramenti?  
Ex p. 12. tr. 1. Ref. 19.

§. 1. **R**esolutio huius difficultatis pendet ex illa celebri quaestione an contactus physicus instrumentorum Sacramenti Ordinis sit de necessitate Sacramenti. Et ego olim negatiue respondi, & nunc iterum Respondeo. Probatur primò, quia rationes sententia affirmantis, cuius est in re tam graui probare, non vigent. Secundò, quia contactus immediatus materiae neque requiritur ad veritatem verborum formae, neque ipse solus iudicat consensum, siue intentionem conferentis, & suscipientis ordinem: non enim quis dat, vel accipit rem quaecumque qua tangit, neque requiritur semper ad valorem Ordinis consensus recipientis, vt infantibus; vt Ergo ex nullo capite est necessarius physicus materiae contactus. Satis igitur est, vt Episcopus porrigat materiam ordinando sufficienter praesentem, & vt ipse accipiat moraliter illam, sicut quando traditur, & accipitur alia quaedam potestas moralis alicui personae praesenti per contactum humanum ad praesentiam ipsius materiae v. g. quando quis fit Abbas traditione Baculi, fit Comes traditione clauium vrbis, &c. Et ita me citato hanc sententiam tenet Dicastillus de Sacram. tom. 1. tract. 6. disp. 2. dub. 14. num. 203; & me citato Pater Quattu in Rubric. Missalis, part. 1. tit. 1. dub. 5.

Alibi in co. quibus adde Bernal de Sacram. disput. 47. sect. 7. & alios 1. tr. 5. Ref. 8. à me alibi adductos.

2. Itaque stando in ista opinione, etiam si in Consecratione Episcopi secundum sententiam Halleri, Hamberti, & aliorum; effect de essentia sententiam Halleri, Evangeliorum, & traditio Baculi Pastoralis, non esset de necessitate Sacramenti physice Baculum, & librum Evangeliorum tangere, sed sufficere contactum materiam. Vnde ex his sequitur, quod si Episcopus moraliter imponeret super caput Episcopi consecrandi manus chirothecis inuolutas, vel Episcopus consecrandus statet cum capite pileolo cooperto; in his, inquam, casibus consecratio non esset invalida, sed tantum illicita; & hoc certum puto in nostra sententia, quae asserit sufficere contactum materiam.

3. Sed difficultas est in opinione Doctorem assentium contactum physicum esse necessarium. Et videtur negatiue respondendum: nam, vt docet Pater Quattu in Rubricas Missalis, Opus, me iudice, omnia laude dignissimum, p. 3. tit. 1. dub. 5. & alij, contactus physicus est, qui fit propria, & reali sensatione, quando inter tangibile, & organum tactus nihil mediat: sed in nostro casu inter tangibile & organum tactus aliquid mediat, nempe pileolus & chirotheca: ergo non potest tactus iste physicus esse, sed moralis. Nec obitat dicere, vt obseruat Pater Dicastillus, vbi supra, quod hi Authores non sunt tam serupulosi, vt primo aspectu apparet: nec enim adeo strictè tactum physicum materiae remota exiguunt, vt illum physicum, & immediatum requirant singulorum, quae pro materia offeruntur: nec enim in ordinatione Sacerdotis requirunt tactum immediatum Calicis, & Patenae, quibus tactus, censentur tacta, quae in Calice, & Patena continentur; atque in Rituali Romano, in quo nihil necessarium omittitur, nulla mentio fit immediati tactus vini, nec Hostiae; imò aliqui non pauci ex praedictis putant sufficere tactum immediatum Calicis, quo mediante tangatur vinum in Calice inclusum, Patenaeque, & Hostia super Calicem posita. Respondeo hanc doctrinam Dicastilli non posse applicari in casu nostro: nam in casibus appositis à Dicastillo physice tangitur pars materiae Sacramenti in qua altera includitur, tangendo videlicet Calicem, in quo vinum continetur, & Patena quae continet Hostiam. At in nostro casu nulla pars materiae Sacramenti tangitur, sed tantum pileolus, & chirotheca: ergo, & Confirmatur indiuidualiter auctoritate Ioannis Praepositi in 3. p. 9. sect. de Sacramento Ordinis, dub. 10. vbi quia Graeci in consecratione Episcopali interponunt pallium, deducit non esse necessarium in ordinationibus contactum physicum. Et Pax Iordanus tom. 1. lib. 5. tit. 1. num. 31. sic ait; [Secundo loco numeratur manuum impositio, quae completis Litanis fieri debet ab omnibus Episcopis consecratoribus, dicentibus: Accipe Spiritum sanctum, & quidem super caput, illudque tangendo; propterea in Pontificali, neque sufficit sola extensio, sed requiritur tactus; alioquin supplendus esset.] Ita ille: Dicendum est igitur cum Cardin. Lugo in Respons. lib. 1. dub. 1. resp. 9. vt dicatur, physice caput tangere in ministrandis Ordinibus, non autem, sed capillos tangendos esse. Ergo, &c.

## RESOL. XX.

An Consecratio Episcopalis imprimat characterem diuersum à Sacerdotali?  
Et negatiua sententia asseritur D. Thoma, Amici, & aliorum. Ex part. 1. 2. tract. 1. Ref. 20.

§. 1. **P**ertractatis difficultatibus circa materiam, & formam Episcopalis consecrationis, sequitur videre, an ipsa imprimat characterem proprium,